

Η ΕΥΡΩΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ (EUROMED) ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

(Συνδικαλιστικό Συνέδριο της Τυνησίας 11-13/10/2004)

A. Καψάλη

Στις 11-12 και 13 Οκτωβρίου 2004, πραγματοποιήθηκε στην Τύνιδα της Τυνησίας το πρώτο Συνδικαλιστικό Συνέδριο στο οποίο έλαβαν μέρος οι συνδικαλιστικές οργανώσεις από τις πρωτεύουσες των χωρών της Ν. Ευρώπης και της Β. Αφρικής, με θέμα *"Τα βορειο-αφρικανικά μεταναστευτικά ρεύματα στην Ευρώπη του Νότου"*. Από ελληνικής πλευράς συμμετείχε το Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο της Αθήνας με δύο αντιπροσώπους, ενώ οι υπόλοιπες χώρες, λόγω κυρίως της διαφορετικής δομής του συνδικαλιστικού κινήματος, εκπροσωπήθηκαν από τις τοπικές οργανώσεις των συνομοσπονδιών στις πρωτεύουσες των χωρών αυτών^[1].

Στην συνάντηση αυτή συμμετείχε ως παρατηρητής και το **ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ** και με την ίδια ιδιότητα εκπροσωπήθηκαν η **UTIT** του Παρισιού (Ένωση Τυνησιών Μεταναστών Εργατών) και ο αντίστοιχος σύλλογος της περιοχής της Ρώμης (σύλλογος Jasmine).

Το συνέδριο της Τυνησίας δεν αποτέλεσε την αφετηρία των συζητήσεων ανάμεσα στα συνδικάτα των δύο πλευρών της Μεσογείου γύρω από την μετανάστευση εργαζομένων από τις χώρες της Βορείου Αφρικής προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Από τα πρώτα βήματα της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας, η οποία είναι μέρος της ευρύτερης πολιτικής γειννίας της Ένωσης, οι συνδικαλιστικοί φορείς των εμπλεκόμενων χωρών προσπάθησαν να συντονίσουν την δράση τους, προκειμένου να προβάλλουν την κοινωνική διάσταση των αντίστοιχων πολιτικών.

Στην Τύνιδα, όμως, είναι η πρώτη φορά που μία συνδικαλιστική συνδιάσκεψη συγκαλείται με κεντρικό θέμα την μετανάστευση των εργαζομένων προς τις μεσογειακές χώρες της Ε.Ε., αλλά και προς την Γαλλία, η οποία παραδοσιακά αποτελεί τον τελικό προορισμό πολλών βορειοαφρικανών μεταναστών. Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε την περίοδο, κατά την οποία, σε επίπεδο Υπουργών αρμοδίων για την μετανάστευση, η συζήτηση για την αναχαίτιση των μεταναστευτικών ροών από τις χώρες αυτές ήταν στην επικαιρότητα της εξωτερικής πολιτικής της Ε.Ε.

Σε ό,τι αφορά στην Ευρωμεσογειακή Συνεργασία, από την ιδρυτική διακήρυξη της Βαρκελώνης στις 28-29 Νοεμβρίου 1995 προκύπτει ότι η πρωτοβουλία αυτή βασίζεται σε τρεις κεντρικούς άξονες: α) στην πολιτική συνεργασία και στην συνεργασία για την κοινή ασφάλεια στην περιοχή, μέσα από τον καθορισμό ενός κοινού χώρου ειρήνης και σταθερότητας, β) στην οικονομική συνεργασία, μέσα από την εγκαθίδρυση μιας ζώνης ελεύθερου εμπορίου ανάμεσα στους εταίρους, με σκοπό την αμοιβαία ευημερία και γ) στην συνεργασία σε επίπεδο κοινωνικό και πολιτιστικό, μέσα από την αξιοποίηση των ανθρωπίνων πόρων και την αμοιβαία κατανόηση των διαφορετικών πολιτισμών.

Μέχρι σήμερα σημαντικοί σταθμοί^[2] στο ιδιαίτερο ζήτημα της μετανάστευσης αποτέλεσαν: α) η 4^η Ευρωμεσογειακή Υπουργική Διάσκεψη της Μασσαλίας τον Νοέμβριο του 2000, β) η 5^η Υπουργική Διάσκεψη της Βαλένθια τον Απρίλιο του 2002 και γ) η 6^η Διάσκεψη των Υπουργών Εξωτερικών η οποία πραγματοποιήθηκε στην Νάπολη τον Δεκέμβριο του 2003.

Στις συναντήσεις αυτές η συζήτηση επικεντρώθηκε στα ζητήματα της καταπολέμησης της "παράνομης" μετανάστευσης, της έκλειψης των αιτίων που προκαλούν τις μετακινήσεις των πληθυσμών καθώς επίσης και στην ομαλή κοινωνική ένταξη των μεταναστών από την Βόρειο Αφρική, οι οποίοι ήδη διαμένουν και εργάζονται σε χώρες-μέλη της Ε.Ε. Εκτός, όμως, από τις προτάσεις και τις σχετικές εξαγγελίες, καμία συγκεκριμένη εξέλιξη δεν έχει παρατηρηθεί στο θέμα αυτό.

Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των χωρών της Ε.Ε. και των δώδεκα τρίτων χωρών, οι οποίες συμμετέχουν στην Ευρωμεσογειακή Συνεργασία^[3], έχουν ακολουθήσει από την αρχή την δική τους παράλληλη πορεία. Πριν ακόμη λάβει χώρα η ιδρυτική συνάντηση της Βαρκελώνης, πραγματοποιήθηκε η συνδικαλιστική συνάντηση της Σεβίλλης στις 6-7 Νοεμβρίου 1995, όπου καθορίστηκαν οι προτάσεις του κόσμου της εργασίας προς τους ηγέτες των χωρών, οι οποίοι επρόκειτο να κυρώσουν την Ευρωμεσογειακή Συνεργασία.

Στο θέμα της μετανάστευσης, η συνδικαλιστική διακήρυξη της Σεβίλλης τόνισε πολύ έγκαιρα την πραγματική διάσταση του φαινομένου. Στο 7^ο κεφάλαιο της διακήρυξης με τίτλο "Οι προτεραιότητες της Συνεργασίας", το τρίτο σημείο είναι αφιερωμένο στις μεταναστεύσεις. Από την μία πλευρά, σε ό,τι αφορά στα αίτια της μετανάστευσης, αναφέρεται ότι "*χωρίς την μαζική δημιουργία θέσεων εργασίας και την σημαντική βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών στην μεσογειακή λεκάνη, η μεταναστευτική πίεση θα παραμένει ισχυρή στην περιοχή*". Από την άλλη πλευρά σχετικά με τα δικαιώματα όσων μετακινούνται προς την Ε.Ε. σημειώνεται ότι, "*στο εσωτερικό της Ε.Ε., είναι απαραίτητο να θεσπισθεί ένα κοινοτικό νομικό πλαίσιο, το οποίο θα προβλέπει τα ιδιαίτερα δικαιώματα των μεταναστών, την ισότητα στο επίπεδο του εργατικού δικαίου και της κοινωνικής ασφάλισης και τους κανόνες σχετικά με την διαμονή, την κατοικία και την ελεύθερη μετακίνηση*".

Εκτός από την συνδιάσκεψη της Στουτγάρδης το 1999 και την ίδρυση του Ευρωμεσογειακού Συνδικαλιστικού Φόρουμ, πολλές σημαντικές διεθνείς συνδικαλιστικές συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν με αφορμή την Συνεργασία αυτή ανάμεσα στην Ε.Ε. και τις τρίτες χώρες της Μεσογείου. Μεταξύ αυτών, τρεις το 2001 (στο Κάιρο, τις Βρυξέλλες και το Αμάν), δύο το 2002 (Μαδρίτη και Βρυξέλλες) αφιερωμένες στη συγκριτική εξέταση των κανόνων του εργατικού δικαίου και της κοινωνικής ασφάλισης στις 27 χώρες και δύο το 2003 (στην Βαρκελώνη και την Κωνσταντινούπολη).

Σε όλες αυτές τις συναντήσεις, ανάμεσα στα υπόλοιπα καίρια ζητήματα της απασχόλησης των εργαζομένων των 27 χωρών, εξέχουσα θέση είχε κάθε φορά η μετανάστευση και τα δικαιώματα των μεταναστών εργαζομένων στην Ε.Ε. Η πρόσφατη συνδιάσκεψη της Τύνιδας το περασμένο Οκτώβρη έθεσε για πρώτη φορά τις βάσεις, ώστε το συνδικαλιστικό κίνημα των χωρών αυτών να μπορέσει να παρέμβει στο άμεσο μέλλον συγκεκριμένα και ουσιαστικά στην διαμόρφωση των πλαισίων, μέσα στα οποία εκδηλώνεται το φαινόμενο της μετανάστευσης.

Κατά την διάρκεια της συνδιάσκεψης αναπτύχθηκαν και οι δύο πτυχές του θέματος, όπως τέθηκαν και από την συνάντηση της Στουτγάρδης: τόσο, δηλαδή, η προβληματική γύρω από τα αίτια της μετανάστευσης δέκα σχεδόν χρόνια μετά την δημιουργία της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας (I.), όσο και η αντιμετώπιση του φαινομένου από την Ε.Ε. συνολικά, αλλά και ειδικότερα από τις χώρες-μέλη της Ένωσης (II.)^[4].

I. Τα αίτια της μετανάστευσης από τη Βόρειο Αφρική στην Ε.Ε.

Απώτερος στόχος της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας είναι η δημιουργία ενός τεράστιου χώρου ελεύθερου εμπορίου το 2010-2012 ανάμεσα στις 27 εμπλεκόμενες χώρες, στη βάση 12 διμερών συμβάσεων ανάμεσα στην Ε.Ε. και στις 12 τρίτες μεσογειακές χώρες της Συνεργασίας. Δέκα σχεδόν χρόνια μετά την διακήρυξη της Βαρκελώνης η αίσθηση η οποία έχει δημιουργηθεί στους πολίτες των τρίτων χωρών είναι ότι, μέχρι στιγμής, η Συνεργασία αυτή αποβαίνει προς όφελος μόνον των χωρών-μελών της Ε.Ε.

Οι συνδικαλιστές των χωρών της Βορείου Αφρικής, οι οποίες συμμετέχουν στην Συνεργασία, διατύπωσαν την άποψη ότι από το 1995, όταν η Τυνησία ήταν η πρώτη χώρα, η οποία υπέγραψε διμερή συνεργασία με την Ε.Ε., μέχρι και σήμερα δεν παρατηρείται κανένα στοιχείο ανάπτυξης στις οικονομίες και τις κοινωνίες των χωρών τους. Ο απολογισμός είναι ιδιαίτερα αρνητικός σε μία σειρά από επιμέρους πτυχές των εθνικών οικονομιών αλλά και της ζωής των ίδιων των πολιτών.

Έτσι, σύμφωνα με τα στοιχεία διεθνών οικονομικών οργανισμών^[5] το εξωτερικό χρέος στα τέλη του 2001 έχει μεγαλώσει σε ποσοστά δυσβάσταχτα για τις εθνικές οικονομίες, αγγίζοντας το 40% του ΑΕΠ για την Αλγερία και το Μαρόκο και το 50% για την Τυνησία. Η διαχείριση του εξωτερικού αυτού χρέους απορροφά ένα μεγάλο ποσοστό από τα έσοδα των εξαγωγών των χωρών αυτών και πιο συγκεκριμένα το 15% στην Τυνησία, το 17% στο Μαρόκο και το 25% στην Αλγερία.

Ενδεχομένως, η μείωση του εξωτερικού χρέους να μην συμπεριλαμβανόταν στις στόχους της Συνεργασίας, αλλά με μεγάλη δυσκολία μπορεί να γίνει αντιληπτό το περιεχόμενο της έννοιας της "αμοιβαίας ευημερίας", η οποία αποτελεί κεντρικό άξονα και επιδίωξη της Συνεργασίας αυτής.

Σε ό,τι αφορά στο μερίδιο της αγοράς, οι εξωτερικές συναλλαγές των χωρών της Βορείου Αφρικής ήταν παραδοσιακά προσανατολισμένες προς την Ε.Ε. και κυρίως προς την Γαλλία, την Ιταλία και την Γερμανία. Την περίοδο 1980-2001 το μερίδιο των εξαγωγών σε παγκόσμια κλίμακα για τις βορειοαφρικανικές χώρες συρρικνώθηκε από το 2% στο 0.7% και προς την Ε.Ε. από το 4.7% στο 2.1%, ενώ την ίδια περίοδο ο ρυθμός ανάπτυξης των εισαγωγών της Ε.Ε. ήταν 4.6% ετησίως.

Η ίδια κατάσταση επικρατεί και στον τομέα των επενδύσεων των χωρών της ΕΕ. εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τις πενταετίες πριν και μετά την θέσπιση της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας, παρά το γεγονός ότι η ροή των άμεσων επενδύσεων εκτός της Ε.Ε. αυξήθηκε από 117 σε 478 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως, το μερίδιο προς τις χώρες της βορείου Αφρικής μειώθηκε από 1.1% ετησίως την περίοδο 1990-1995 σε 0.6% την περίοδο 1996-2001.

Συμπερασματικά, όπως αναφέρθηκε εκτενώς στο συνέδριο, η Ευρωμεσογειακή Συνεργασία δεν επιφέρει θεαματικές αλλαγές στην ποσότητα των εξαγωγών προς την Ε.Ε. αλλά, κυρίως, στην ποιότητα αυτών και συγκεκριμένα συνεπάγεται λιγότερο επαχθείς όρους για την υλοποίησή τους. Στο εσωτερικό των χωρών η επιβολή των κανόνων της ελεύθερης αγοράς, αφήνει πολύ λίγα περιθώρια στην κρατική παρέμβαση προκειμένου για την υιοθέτηση συγκεκριμένων πολιτικών βιομηχανικής ανάπτυξης. Ταυτόχρονα, ο ακαταμάχητος ανταγωνισμός των ευρωπαϊκών προϊόντων και οι ιδιωτικοποιήσεις των δημοσίων επιχειρήσεων συνθέτουν μια δυσοίωνη προοπτική για το μέλλον και της απασχόλησης, προμηνύοντας εξελίξεις, οι οποίες τελούν σε άμεση σχέση και συνάρτηση με το φαινόμενο της μετανάστευσης.

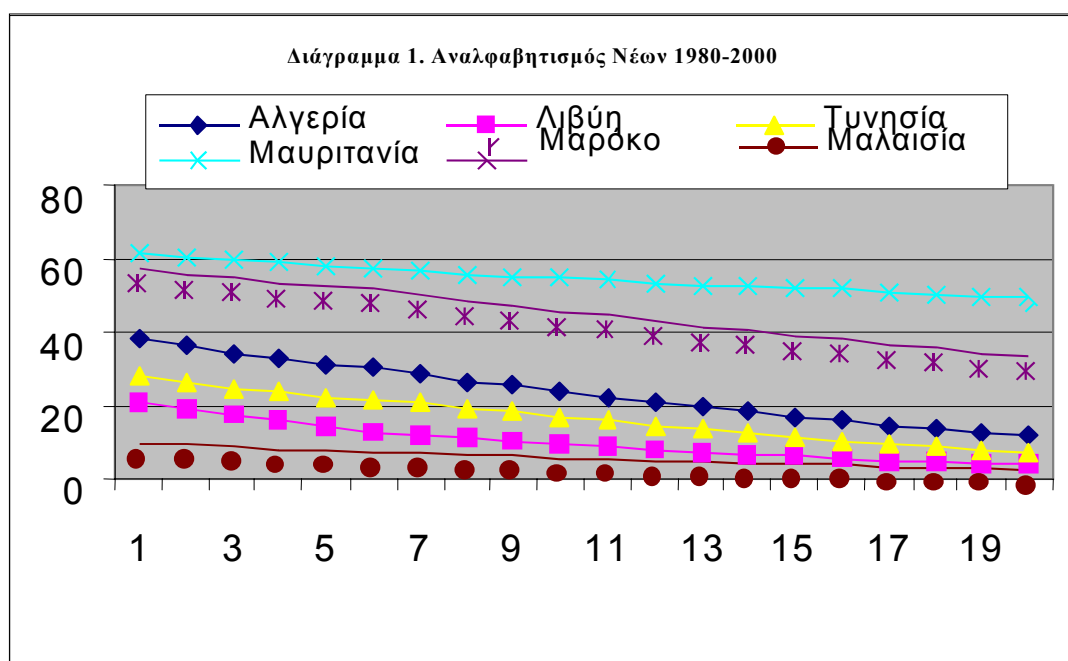
Η ανεργία στο σύνολο του ενεργού πληθυσμού είναι ιδιαίτερα υψηλή στις συγκεκριμένες τρίτες χώρες της Συνεργασίας. Στην Αλγερία το ποσοστό αυτό, από

26.4% το 1997, ήταν το 2000 γύρω στο 30%, ενώ στην Τυνησία σήμερα είναι περίπου 15%. Παράλληλα, τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία για το σύνολο των χωρών αυτών αποδεικνύουν ότι οι αναδιαρθρώσεις στο εσωτερικό των κοινωνιών και στην δομή της απασχόλησης, σε συνδυασμό με τα προηγούμενα οικονομικά δεδομένα αναμένεται να διατηρήσουν ή και να αυξήσουν τις μεταναστευτικές τάσεις προς την Ε.Ε.

Πίνακας SEQ Πίνακας * ARABIC 1 Η εξέλιξη του ενεργού πληθυσμού με βάση το φύλο.

Τυνησία	1975-1984	1984-1994	1994-1997
Άνδρες	2.7	2.3	2.1
Γυναίκες	4.6	3.7	3.4
Σύνολο	3.1	2.6	2.4

Το 2003 το ποσοστό απασχόλησης των ανδρών ήταν 75% και των γυναικών 24%, ενώ το 1975 το ποσοστό αυτό για τις γυναίκες ήταν μόλις 18%. Ο αναλφαβητισμός παραμένει σε υψηλά επίπεδα, αλλά σημειώνει σταδιακή μείωση, κυρίως ανάμεσα στους νέους ανθρώπους:

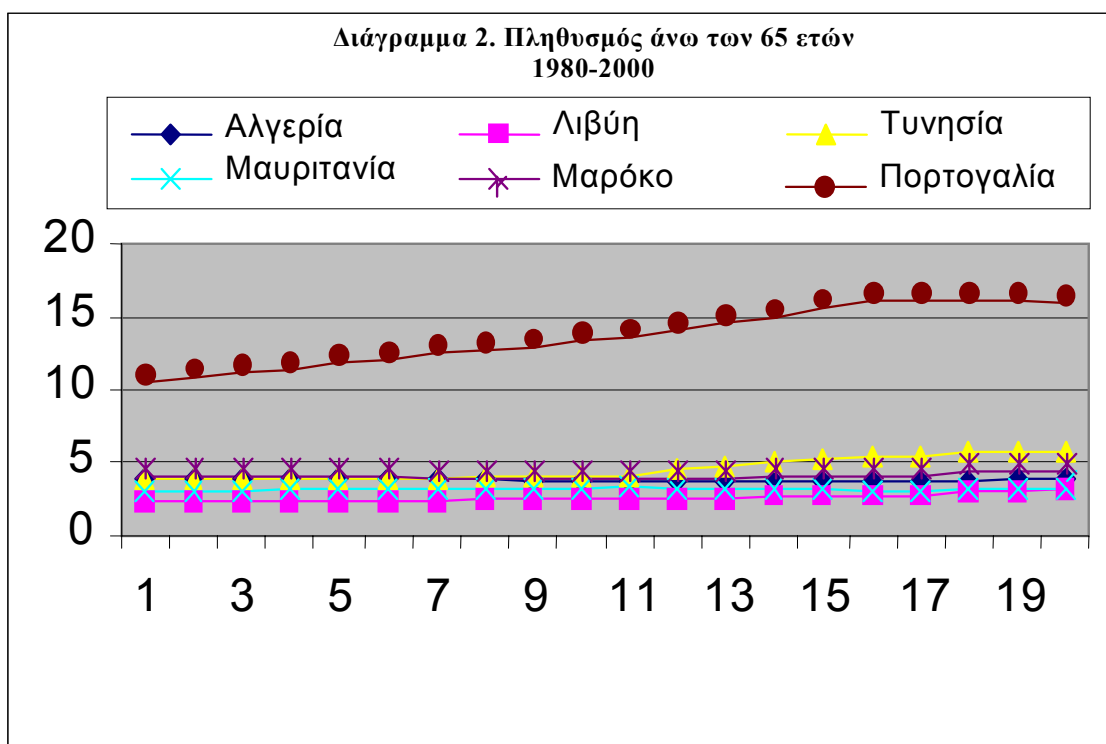

Πίνακας 2. Η δομή του ενεργού πληθυσμού 1975-2003.

Επίπεδο εκπαίδευσης	1975	1984	2000	2003
Χωρίς εκπαίδευση	56.1	46.4	26.9	22.4
Πρωτοβάθμια	32.6	34.4	40.4	39.7
Δευτεροβάθμια	10.4	17.1	27.7	30.7
Ανώτατη	0.9	2.1	5.0	7.2
Σύνολο	100%	100%	100%	100%

Θεωρείται βέβαιον ότι η αγορά εργασίας στην Τυνησία δεν θα μπορέσει να απορροφήσει το εργατικό δυναμικό και κυρίως τους νέους ειδικευμένους και μορφωμένους ανθρώπους. Οι τάσεις αστυφιλίας εμφανίζονται πολύ έντονες και αναμένεται να αυξηθούν τα επόμενα χρόνια όχι μόνο στην Τυνησία, αλλά και στις άλλες δύο βορειοαφρικανικές χώρες της Συνεργασίας.

Ταυτόχρονα, το δημογραφικό πρόβλημα των χωρών της Ε.Ε. θεωρείται από τους συνδικαλιστές αυτών των τρίτων χωρών ότι θα έπρεπε να οδηγήσει τους ηγέτες της Ένωσης σε μία αναθεώρηση της στάσης τους απέναντι στην μετανάστευση βορειοαφρικανών εργαζομένων προς τις χώρες αυτές. Ο συγκριτικός πίνακας με μία μόνο χώρα, την Πορτογαλία έχει ως εξής:

Όλα τα στοιχεία τα οποία παρουσιάστηκαν προηγουμένως περιληπτικά και οι διαφαινόμενες τάσεις σε ό,τι αφορά στην οικονομική ανάπτυξη και την αναδιάρθρωση των εργασιακών σχέσεων και της απασχόλησης, αποτελούν παράγοντες, οι οποίοι αναμένεται να διατηρήσουν σε υψηλά επίπεδα τις μεταναστευτικές πιέσεις προς την Ε.Ε. από τους εργαζόμενους των χωρών αυτών. Η αντιμετώπιση, όμως, την οποία τυγχάνει το φαινόμενο της μετανάστευσης και οι φορείς του, δεν συνάδει με τις διακηρύξεις της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας και ερμηνεύεται δύσκολα με κριτήριο τα δημογραφικά και εργασιακά δεδομένα στις κοινοτικές κοινωνίες υποδοχής.

II. Η αντιμετώπιση της βορειοαφρικανικής μετανάστευσης από την Ε.Ε και τα κράτη-μέλη.

Η Ευρωμεσογειακή συνεργασία, από την μία πλευρά επέτεινε τις οικονομικές αιτίες της μετανάστευσης από το Νότο της Μεσογείου προς τον Βορρά και από την άλλη πλευρά, διατήρησε το ίδιο καθεστώς σχετικά με τα δικαιώματα των μεταναστών στις κοινωνίες υποδοχής. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε κατ' επανάληψη από τους παρόντες συνδικαλιστές στην συνδιάσκεψη της Τυνησίας, η ευρωπαϊκή προσέγγιση δεν αντιλαμβάνεται την μετανάστευση σαν παράγοντα συνεργασίας ανάμεσα στον Νότο και τον Βορρά, αλλά σαν μια μόνιμη πίεση ή ακόμη και απειλή. Στην πραγματικότητα η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών αποτελεί βασική επιδίωξη της ευρωμεσογειακής συνεργασίας, η οποία θεμελιώνεται σε μηχανισμούς νομικής φύσης, τοποθετώντας στην ίδια μοίρα τα προβλήματα της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών με τα ζητήματα της ασφάλειας και της "παράνομης" μετανάστευσης.

Προκειμένου το συνδικαλιστικό κίνημα να μπορεί να αρθρώσει στο μέλλον ακόμη και επιστημονικό λόγο, ώστε να αποτελέσει έναν αξιόλογο φορέα προτάσεων, οι διοργανωτές της συνδιάσκεψης είχαν κυκλοφορήσει πριν από την πραγματοποίηση της ένα ιδιαίτερα λεπτομερές ερωτηματολόγιο ανάμεσα στις συμμετέχουσες συνδικαλιστικές οργανώσεις, σχετικά με την ποσοτική και ποιοτική διάσταση της μετανάστευσης στις χώρες των συνδικάτων. Από τα στατιστικά στοιχεία, τα οποία συγκεντρώθηκαν, σε καμία περίπτωση η μετακίνηση αλλοδαπών εργαζομένων στο εσωτερικό των χωρών μελών δεν μπορεί να στοιχειοθετήσει απειλή για την απασχόληση των ευρωπαϊών εργαζομένων.

Σε χώρες με παράδοση στην υποδοχή αράβων, αφρικανών και ασιατών μεταναστών η αναλογία των πολιτών αυτών στο σύνολο του πληθυσμού είναι πολύ μικρή. Στην Γαλλία, οι μετανάστες αυτής της κατηγορίας αντιπροσωπεύουν το 4.3% του συνόλου του πληθυσμού ή το 3.6% των απασχολούμενων. Στην Ολλανδία τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 2.8% και 1.2% και στην Ισπανία 1.5% και 0.9%.

Οι οικονομικοί μετανάστες στην Ελλάδα προερχόμενοι από το σύνολο των δέκα, πλέον, τρίτων χωρών της συνεργασίας, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001, είναι μόλις 24398 άτομα, ποσοστό το οποίο αντιστοιχεί στο 3.2% του συνόλου των αλλοδαπών και στο 0.2% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Οι δύο

πολυπληθέστερες κοινότητες μεταναστών μεταξύ των καταγόμενων από αυτές τις χώρες είναι η Αιγυπτιακή με 7448 άτομα και αυτή της Συρίας με 5552 αλλοδαπούς.

Αντίθετα, λοιπόν, από τις δεσμεύσεις, οι οποίες απορρέουν από την Ευρωμεσογειακή Συνεργασία και τις επιταγές της οικονομικής και κοινωνικής πραγματικότητας στις δύο όχθες της Μεσογείου, η σύνοδος κορυφής των ηγετών της Ε.Ε. στην Σεβίλλη τον Ιούνιο του 2002, έδωσε με σαφήνεια το στίγμα της νέας κοινοτικής πολιτικής για την μετανάστευση. Στην πραγματικότητα η μετανάστευση συμπεριλαμβάνεται στο εξής στην ατζέντα των συζητήσεων γύρω από τις σχέσεις της Ένωσης με όλες ανεξαιρέτως τις τρίτες χώρες.

Συγκεκριμένα, η οικονομική βοήθεια και η ανάπτυξη εμπορικών σχέσεων με τις χώρες προέλευσης προϋποθέτουν τον σεβασμό της υποχρέωσης κοινής φύλαξης των συνόρων των χωρών αυτών με το έδαφος της Ε.Ε. και την διαχείριση των μεταναστευτικών ρευμάτων. Μάλιστα διατυπώνεται ρητά η προειδοποίηση ότι στο σύνολό τους οι σχέσεις με μία χώρα θα τίθενται σε επανεκτίμηση στην περίπτωση που κριθεί ότι η κυβέρνησή της δεν τηρεί τις παραπάνω δεσμεύσεις ή αν οι προσπάθειές της δεν επιφέρουν τα απαιτούμενα αποτελέσματα.

Στην λογική της θεώρησης της μετανάστευσης ως έναν άμεσο κίνδυνο, ο οποίος θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με κάθε μέσο, εντάσσονται επιπλέον κάποιες συγκεκριμένες πολιτικές πρωτοβουλίες, οι οποίες λίγο έλειψε να λάβουν χαρακτήρα επίσημης πολιτικής της Ε.Ε. Στην Σύνοδο κορυφής της Θεσσαλονίκης το 2003 αναβλήθηκε τελικά την τελευταία στιγμή η συζήτηση της βρετανικής πρότασης για την δημιουργία "κέντρων υποδοχής" των επίδοξων μεταναστών από όλες τις τρίτες χώρες προς την Ένωση (κυρίως, όμως, τις βορειοαφρικανικές), στο εσωτερικό των χωρών αυτών και συγκεκριμένα στα σύνορά τους με το κοινοτικό έδαφος.

Όμως, στις 23 Ιούνη 2003, δύο μέρες μετά τη Σύνοδο, ο Ιταλός υπουργός Εξωτερικών Φρατίνι ανακοίνωσε ότι οι κυβερνήσεις της Ιταλίας, της Βρετανίας και της Ισπανίας είχαν αποφασίσει τη δημιουργία δύο "κέντρων υποδοχής" προσφύγων στην Κύπρο και τη Μάλτα. Στις εγκαταστάσεις αυτές θα συγκεντρώνονται αρχικά οι μετανάστες που επιχειρούν να εισέλθουν κρυφά σε κάποια χώρα - μέλος της Ε.Ε. και από εκεί θα επαναπροωθούνται στις χώρες καταγωγής τους, εφόσον προκύπτει ότι δεν πρόκειται για πολιτικούς πρόσφυγες, αλλά για οικονομικούς μετανάστες.

Η βρετανική ιδέα αντιμετωπίστηκε θετικά από τους αρμόδιους υπουργούς της Ιταλίας και της Γερμανίας, οι οποίοι έπειτα από μία σειρά από διαβουλεύσεις και συναντήσεις συγκάλεσαν στην Φλωρεντία της Ιταλίας το άτυπο συνέδριο των Υπουργών Εσωτερικών των G-5 (δηλαδή της Ιταλίας, της Γαλλίας, της Ισπανίας, της Γερμανίας και της Μ. Βρετανίας). Η ημερομηνία της άτυπης αυτής συνάντησης (17-18/10/2004) συνέπεσε με την διοργάνωση της συνδικαλιστικής συνδιάσκεψης της Τυνησίας, διαμορφώνοντας έτσι ένα σκηνικό με δύο παράλληλες όσο και αντιφατικές εικόνες.

Στην πρώτη από αυτές αποτυπώνεται το βλοσυρό πρόσωπο της ξενοφοβικής Ευρώπης να προσπαθεί να μετατρέψει την Ε.Ε. σε φρούριο και να ενισχύσει την θωράκιση της απέναντι σε έναν αόρατο εχθρό. Ευτυχώς οι προτάσεις των Otto Schilly και Giuseppe Pisanu δεν βρήκαν υποστηρικτές παρά μόνον στο πρόσωπο του Ιταλού ομολόγου τους. Η άρνηση των Υπουργών της Γαλλίας και της Ισπανίας στην προώθηση των σχεδίων των συναδέλφων τους "μπλοκάρισε" προσωρινά την επιχείρηση περαιτέρω θεσμοποίησης της συγκεκριμένης αντι-μεταναστευτικής

πολιτικής, παρά την προθυμία της Λιβύης να δώσει το καλό παράδειγμα και να χτίσει το πρώτο κέντρο συγκέντρωσης στο έδαφός της.

Στην δεύτερη εικόνα, αυτής της συνδικαλιστικής συνάντησης της Τυνησίας, στην οποία συμμετείχαν και οργανώσεις τριών από τις πέντε εμπλεκόμενες χώρες, ξεχώριζε η άλλη όψη της κοινωνικής και αλληλέγγυας Ευρώπης. Τονίζοντας ότι η εντατικοποίηση της αστυνομικής φύλαξης των συνόρων δεν σημαίνει παρά αύξηση των νεκρών μεταναστών στα σύνορα της Ε.Ε., συνδικαλιστές από όλες σχεδόν τις χώρες υπενθύμισαν ότι η πολιτική αυτή κόστισε τα τελευταία δέκα χρόνια την ζωή σε τουλάχιστον 4500 μετανάστες^[6].

Το συνδικαλιστικό κίνημα από τις χώρες προέλευσης και υποδοχής των μεταναστών επανέλαβε από κοινού την δεδηλωμένη τοποθέτησή του, σύμφωνα με την οποία η μετακίνηση των εργαζομένων προς αναζήτηση εργασίας αποτελεί αναφαίρετο ανθρώπινο δικαίωμα. Στην διακήρυξη με την οποία τερματίστηκαν οι εργασίες της συνδιάσκεψης οι υπογράφουσες συνδικαλιστικές οργανώσεις κάλεσαν όλους τους αρμόδιους φορείς στην υλοποίηση ενός προγράμματος αντιμετώπισης των κάθε μορφής διακρίσεων και στην επέκταση στους εξω-κοινοτικούς αλλοδαπούς της προστασίας που απορρέει από τα δικαιώματα, τα οποία εμπεριέχονται στην κοινοτική Χάρτα των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων.

Επισημάνθηκε, επίσης, η σπουδαιότητα της συνδικαλιστικής παρέμβασης και του συντονισμού των περαιτέρω δράσεων στο ιδιαίτερο θέμα της επιδίωξης μιας ανθρώπινης αντιμετώπισης των μεταναστών και των οικογενειών τους. Είναι γεγονός ότι, εάν οι οργανώσεις των εργαζομένων στις χώρες υποδοχής, από κοινού με τις αντίστοιχες των χωρών καταγωγής, δηλώσουν κατηγορηματικά ότι η μετανάστευση δεν αποτελεί κίνδυνο για την απασχόληση των κοινοτικών εργαζομένων και εναντιωθούν στην λήψη των διαφόρων "προστατευτικών" και αντι-μεταναστευτικών μέτρων, γίνεται εύκολα κατανοητό ότι οι σχετικές πολιτικές θα στερούνται πλέον οποιασδήποτε δικαιολογητικής βάσης.

Τέλος, στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο της διακήρυξης, με τίτλο "ο ρόλος των συνδικάτων", προτείνονται δύο συγκεκριμένες δράσεις: α) η ίδρυση ενός συνδικαλιστικού μεσογειακού παρατηρητηρίου προκειμένου να καταγράφονται και να μελετώνται τα στατιστικά δεδομένα της μετανάστευσης στην περιοχή και β) ο συντονισμός της προσπάθειας όλων των οργανώσεων για μια μαζική καμπάνια οργάνωσης στα συνδικάτα των χωρών υποδοχής ενός, όσο το δυνατόν, μεγαλύτερου αριθμού αλλοδαπών εργατών στο αμέσως επόμενο διάστημα.

Στις 11 Ιανουαρίου 2004, δημοσιεύτηκε ένα κείμενο της Επιτροπής με τίτλο «η Πράσινη Βίβλος για μια κοινοτική προσέγγιση της διαχείρισης των οικονομικών μεταναστεύσεων», προκειμένου να παρέμβουν με προτάσεις τους όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς. Με το κείμενο αυτό επιχειρείται^[7] η θέσπιση κοινών κανόνων σχετικά με την οργάνωση επίσημων μετακινήσεων εργαζομένων ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας στις χώρες-μέλη. Είναι βέβαιο ότι, χάρη σε συναντήσεις σαν αυτή που έλαβε χώρα στην Τυνησία τον περασμένο Οκτώβρη, η γνώμη των συνδικάτων πάνω σε αυτά τα ζητήματα, δεν θα είναι στο εξής εύκολο να παραγνωρίζεται.

^[1] Οι οργανώσεις αυτές είναι UGTT Τύνιδα, UIL, CISL, CGIL Ρώμη και Λάτσιο, CGT, CFDT, CGT-FO Παρίσι, UPL Τρίπολη, CDT Ραμπάτ, UGTA Αλγέρι, UGT, CCOO Μαδρίτη, CGTP, UGT Λισαβόνα, GWU Μάλτα, EKA Αθήνα.

^[2] Βλ. σχετικά υπ' αριθμό 108 Γνώμη της Ο.Κ.Ε. της 7^{ης} Ιουλίου 2004.

^[3] Πρόκειται για την Αίγυπτο, την Αλγερία, το Μαρόκο, την Τυνησία, την Λιβύη, την Συρία, τον Λίβανο, την Ιορδανία, το Ισραήλ, την Τουρκία και δύο ακόμη χώρες, οι οποίες είναι πλέον μέλη της Ε.Ε., δηλαδή, την Κύπρο και την Μάλτα.

^[4] Τα στοιχεία τα οποία παρατίθενται εδώ βασίζονται σε όσα ειπώθηκαν κατά την διάρκεια του συνεδρίου και ιδίως στις εισηγήσεις των καθηγητών Sami Aouadi και Mongi Boughzala με θέμα "Η ευρωμεσογειακή συνεργασία με βάση τα γεγονότα" και "Απασχόληση και ανεργία στο Maghreb" αντίστοιχα.

^[5] CNUCED (2002), "Manuel de statistiques de la CNUCED 2002", ONU, New York et Genève. UNCTAD (2002), "World Investment Report 2002", United Nations, New York and Geneva και IMF (2003), "International Financial Statistics", Washington DC, USA (October 2003).

^[6] Ο αριθμός αυτός αφορά μόνον στα επίσημα στοιχεία από τους καταγεγραμμένους θανάτους, οι οποίοι γίνονται γνωστοί. Βλ. επίσης εφημ. Libération "Dérive inhumanaire de l' UE", Παρασκευή 15/10/2004.

^[7] Βλ. σχετικά εφημ. Le Monde, "L'Union tente d'harmoniser les règles de l'immigration légale", Τρίτη 11 Ιανουαρίου 2005 και εφημ. Libération, "Les Européens en quête de politique migratoire", Δευτέρα 17 Ιανουαρίου 2005.